

ANDREI BREABĂN

CAVALERII CRUCII
CASTELUL DE PE NISTRU

Ediție revizuită și completată

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Un ciclu epic ștefanian

După *Visul Măriei Sale*, Andrei Breabăn continuă ciclul epic ștefanian, cu romanul *Castelul de pe Nistru*, focalizând un demers narativ cu totul remarcabil, unic în literatura noastră de azi, pe figura lui Ștefan cel Mare și Sfânt, unul dintre domnitorii eroi, după expresia lui N. Iorga, ai Evului nostru Medieval. În pofida subiectului, abundenței materialului epic, analizei istorice, Ștefan cel Mare nu este un *personaj* important al literaturii noastre: cu excepția piesei *Apus de soare*, de Barbu Ștefănescu-Delavrancea și a romanului *Frații Jderi*, de Mihail Sadoveanu, putem înregistra, sub regim de inventar, o maculatură tipărită în viteză și la comandă, la începutul secolului trecut, la „chemarea” lui N. Iorga și, chiar dacă mai timid, în anii '50, în patul lui Procust al ideologiei vremii.

Ciclul epic ștefanian al lui Andrei Breabăn este, cum se vede chiar de la primele romane, o construcție narativă solidă, cu o platformă fără fisură în privința informației istorice, atât cât le oferă tratatele de istorie și documentele de arhivă, dar și legendele cuprinse în literatura populară ori în creațiile unor autori (aproape) anonimi, fără țopenia „autorlâcului”, onești, exploatând cuprinderea variabilă a imaginarului lor. Andrei Breabăn scrie un roman de reconstituire istorică, fără lungimi eseistice excesive și „expozeuri” istorice prețioase, într-o formulă pe gustul cititorului de azi, dar, în același timp, *Visul Măriei Sale* și *Castelul de pe Nistru* sunt construite pe trama unor romane „de aventuri”, mai exact „de capă și spadă”, scrise alert, într-o coerență a planurilor de negăsit în atâtea alte cărți de azi și de ieri, alternând evocări, tablouri de epocă – *rechemări*

din trecut, cum le spunea G. Galaction – cu scene de luptă, de capă și spadă, într-o desfășurare cinematografică (Sergiu Nicolaescu ar fi găsit în romanele lui Andrei Breabăn numeroase scenarii de film istoric) și cu *firul* biografiei protagonistului ciclului său epic.

În romanul ***Visul Măriei Sale***, „atletul creștinătății” de mai târziu e doar Ștefan, fiul lui Bogdan Vodă, asasinat sub ochii copilului de fratele său, Petru Aron, un adolescent care, trimis de lancu de Hunedoara, pribegeste prin lume, alături de unchiul său, boierul Vlaicul, la condotierii italieni, să învețe meșteșugul armelor, la Muntele Athos, unde, la Mănăstirea Zografu, îl încearcă gândul trecerii în călugărie, la Istanbul, în primii ani ai stăpânirii cetății lui Constantin de către Mahomed, pe la Cetatea Albă, Chilia și la curtea lui lancu de Hunedoara: ”Eram, acolo, în anul 1454, anul 6952 de la Facerea Lumii”, cum îi place lui Andrei Breabăn să înregistreze curgerea timpului nostru. Despre acest segment al biografiei lui Ștefan cel Mare, documentele istorice nu ne spun mare lucru; spațiile *mute* din arhive primesc substanță din imaginarul prozatorului, bine temperat, fără ostentație și fără excese retorice.

În ***Castelul de pe Nistru***, suntem în anul 1455, anul 6953 de la Facerea Lumii: acesta este *timpul-epocă* al romanului, Ștefan rămâne undeva, în *subtextul* cărții, prim-planul fiind ocupat de figurile atât de diverse ale unei epoci foarte problematice din istoria Europei și a țărilor române. Protagonistul acestui roman al ciclului narativ este ceea ce aș numi *personajul colectiv*; Ștefan cel Mare apare doar cu prilejul unei vizite (aproape) secrete în Moldova, pentru a participa la parastasul tatălui său, Bogdan Vodă, ucis la o nuntă de la Reuseni de fratele său, Petru Aron, zis "Călugărul", care îl urmărește, cu aceleași gânduri, și pe nepotul său pentru a se asigura definitiv că rămâne singurul descendent *în viață* al lui Alexandru cel Bun,

mușatinul care este îndreptățit la tronul Moldovei. Mulțime de alte personaje secundare ocupă scena romanului, dintre care Andrei Breabăn selectează *tipologii*, le rostogolește poveștile și, mai ales, le portretizează în tușe ferme, realizând chipuri memorabile ale lui Mahomed însuși, Vlad al Valahiei, Ștefan, lancu de Hunedoara, domnița Anastasia, Petru Aron etc. Iată doar două exemple: Mahomed, cuceritorul Europei: „Fire distantă și închisă care rareori scotea un zâmbet, Mahomed avea fața prelungă și palidă, cu ochi de culoarea smaraldului, adânc înfipti în orbite și pătrunzători, sprâncenele îmbinate deasupra unui nas mic și încovoiat, gura disprețuitoare, părul castaniu lung și cârlionțat, sub care cobora o frunte lată acoperită în parte de turban de parcă ar vrea să-i ascundă și mai mult gândurile care îl măcinau clipă de clipă, bărbia nu prea mare fiind acoperită cu o barbă scurtă și rotundă de aceeași culoare cu pletele ascunse de obicei vederii celor din jur. Ceva trecut peste medie ca înălțime avea trupul robust și plin de energie, privirea trufașă și un zâmbet disprețuitor care da fiori de groază celor ce se aflau în preajma lui. Când era echipat de luptă purta armele cu o noblețe desăvârșită arătând ca și cel mai desăvârșit cavaler al Apusului”; Petru Aron, ucigașul de frate: „Cu pletele lungi și castanii, Petru Aron avea fața ovală, cu pomeții ușor adânciți spre bărbie, care îi întăreau asprimea ce i se citea pe chip. Nasul mediu ca mărime era puțin alungit în jos, apropiindu-se de buza de sus acoperită de o mustață frumos răsucită la ambele capete. Ochii negri aruncau priviri de vultur luându-se la întrecere cu sprâncenele groase, de aceeași culoare cu părul. Barba ușor rotunjită se termina cu un cioc bine îngrijit care îl făcea să pară mai matur decât cele trei decenii pe care le ducea în spate. Trupul robust și bine făcut impunea respect prin trăsăturile specifice Mușatinilor”.

Boieri, unii crescuți în credință și dragoste de țară și de neam, precum Mihu, marele logofăt al Moldovei, pârcălabul Stanciul de la Cetatea Albă, Manoil de la Hotin, alții, intriganți și asasini, precum Bratu care a pus la cale asasinarea lui Bogdan Vodă la nunta de la Reuseni, dar și pe aceea a lui Alexandrel Vodă, la Cetatea Albă, *domnitori* improvizați, Alexandrel Vodă și Petru Aron, venit pe tron după uciderea fratelui său, dictând actele de închinare la turci și la polonezi, ascultând poruncile *în genunchi*, în buna tradiție românească, până azi (Craiului Cazimir al Poloniei, „îi plac cât mai multe plecăciuni”, iar Petru Aron se grăbește să le facă), Maryna, Anastasia, *negustori* care "agonisesc ca albinuțele", lăsând muierile să se irosească acasă, cum spune mucalitul Mihu, *hangii*, cum e Scofală care ține un han în drumul spre Cetatea Albă, *italieni*, genovezii Senarega, stăpânii de la Lerici, castelul de pe Nistru, tâlhărind negustorii care trec prin preajmă ori Giovanni da Capestrano, un călugăr franciscan „trimis de papă în Regatul Ungariei în ziua de 14 făurar 6964, ia crucea în mână și se dedică luptei pentru apărarea creștinătății, adunând oaste și bani pentru cruciada pregătită de lancu de Hunedoara”, *turci* conduși de Mahomed, care răscolesc Europa și fac repede pașalâcuri în drumul spre Viena, în Europa secolului al XV-lea, complicată (dar când n-a fost complicată Europa?), *eroul* timpului, lancu de Hunedoara, *tâlhari* care jefuiesc bogatele caravane ale negustorilor plecați din Caffa și Cetatea Albă spre Liov, Brașov, Podolia, Galiția și Lituania: „Ținutul de Nord al Moldovei era deseori lovit de tătarii care veneau de dincolo de Volga, care se socoteau continuatori ai lui Ginghis Han”, iar părțile de Sud ale țării de tătarii aciuți în Crimeea unde au constituit un Hanat puternic care stăpânea toată regiunea. „În afara expedițiilor organizate de însuși hanul Hoardei de Aur sau de cel care se lăfăia în frumoasele palate de la Bahcisarai, în părțile apropiate de hotarele Moldovei acționau și bande de lotri care se îndeletniceau cu jefuirea caravanelor

care băteau drumurile negustorești ce legau Liovul de Cetatea Albă. Îi atacau pe neașteptate prădându-le marfa și luându-i ostateci, ca apoi să le pretindă sume mari de bani drept răscumpărare. Cei care nu plăteau erau vânduți ca sclavi la Caffa, renumit pentru astfel de negustorii”.

Mai mult decât romanul anterior al ciclului său ștefanian, Andrei Breabăn face apel, în **Castelul de pe Nistru**, la o impresionantă bibliografie, nu mai puțin de șaizeci de poziții, vizând monografiile, cronicile ale vremii, documente de arhivă, letopisețe, tratate de istorie medievală, dar și cărți precum **Viața lui Ștefan cel Mare**, de Mihail Sadoveanu ori **Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, între cer și genune**, de Calinic Argatu; și, pe această bibliografie, se constituie *pactul verosimilității* din care cresc romanele lui Andrei Breabăn, poate cel mai informat istoric între prozatori, privind epoca ștefaniană. Dincolo de firul narativ care deapănă biografia lui Ștefan cel Mare, prozatorul are un remarcabil talent în reconstituirea epocii, a Moldovei, în tot cuprinsul său de atunci, cu Cetatea Albă, Chilia, Castelul Lerici de pe Nistru, Târgul Vasluiului, Târgul Baia, Suceava, Lăpușna, cu *datinile* păstrate, iată, până azi, cum sunt obiceiurile de nuntă ori parastasul de la Reuseni; iată Castelul de pe Nistru: „Castelul Lerici, cu turnurile sale maiestuoase, se oglindea mândru în apele Nistrului, care formau ceva mai la vale un liman larg pregătindu-se să se verse în mare. Apele jucăușe ale râului se jucau zburdalnic cu valurile înspumate, care veneau dinspre mare lăsând la plecare ceva din sarea care le prisosea, ca semn al bunăvoinței cu care le primea spre a se uni cu ele spre eternitate. Ridicat chiar pe malul Nistrului, pentru a fi mai ușor de apărat, apele legănate de vânt se loveau fără tihnă de zidurile de piatră ale Castelului pe care le spălau de praful venit dinspre uscat, adus peste ele de același vânt jucăuș, astfel că zilnic se luau la întrecere care să lase mai multe urme pe ele”. Moldova lui Andrei Breabăn este un *spațiu identitar* al neamului și,

deopotrivă, *spațiul ființial* al prozatorului; depășind, poate, prea numeroasele rezumate dintr-o bibliografie care copleșește, Andrei Breabăn *evocă*, în neascunsă emoție, un spațiu și o istorie ale eroilor.

Volumul al patrulea al ciclului epic ștefanian este o bună promisiune pentru ceea ce, nu mă îndoiesc, va urma; în fond, Ștefan cel Mare încă nu s-a instalat la Suceava, în ***Visul Măriei Sale*** și ***Castelul de pe Nistru***, romanele unui prozator de care trebuie să se țină seama.

Ioan Holban

Capitolul 1

Răpirea boierilor

Apele șugubețe ale Lăpușnei au adunat fără tihnă în ele tot ce a adus furtuna peste noapte, silindu-se să-și ducă povara în valea largă a Nistrului, unde zbuciumul lor se mai potolește, ca apoi să-și continue liniștite drumul spre marea cea mare și întinsă cu ale cărei valuri sărate și limpezi se unesc spre eternitate.

Adevărat fur trimis de duhurile rele să distrugă tot ce întâlnește în cale, viforul năprasnic care a lovit de cu seară întinsa câmpie scaldată de valea Lăpușnei și-a măcinat forțele, luptând fără milă cu pădurile falnice puse de Dumnezeu ca o cetate, menite să apere oamenii și locurile atât de forțele răului, cât și de dușmani. Ele au servit deseori drept adăpost moldovenilor în fața năvălirii barbarilor sălbatici, care le călcau pământul fără milă, jefuind tot ce întâlneau în cale, asemenea apelor involburate atunci când sunt mânate de furtună. În ultima vreme se remarcă prin cruzime tătării cei aprigi și necruțători, care abia așteptau să se adune grânele în gropi sau în hambare pentru a pune la cale o nouă invazie. Ținutul de Nord al Moldovei era deseori lovit de tătării care veneau de dincolo de Volga, care se socoteau continuatori ai lui Genghis Khan, iar părțile de Sud ale țării, de tătării aciuăți în Crimeea unde au constituit un Hanat puternic care stăpânea toată regiunea.

În afara expedițiilor organizate de însuși hanul Hoardei de Aur sau de cel care se lăfăia în frumoasele palate de la

Bahcisarai, în părțile apropiate de hotarele Moldovei acționau și bande de lotri care se îndeletniceau cu jefuirea caravelor care băteau drumurile negustorești ce legau Liiovul de Cetatea Albă. Îi atacau pe neașteptate, prădându-le marfa și luându-i ostateci, ca apoi să le pretindă sume mari de bani drept răscumpărare. Cei care nu plăteau erau vânduți ca sclavi la Caffa, renumit pentru astfel de negustorii.

Bandiții jefuiau mai ales în ținuturile de jos ale Moldovei, care se învecinau cu hanatul crâmlean, unde se strecurau mai ușor în preajma căilor de trecere ale negustorilor, fiind de ajuns să treacă Nistrul prin vaduri pe care le știau bine, ca după ce dădeau lovitura să se retragă cu aceeași grabă, înainte de a fi prinși de trupele domnești care patrulau în zadar drumurile să pună mâna pe ei și să-i arunce în temniță. Bine organizate și conduse de căpetenii pricepute, aceste bande aveau iscoade trimise dinainte în târgurile prin care treceau negustorii, care îi informau la timp atât cu privire la caravanele care traversau Ținutul Lăpușna și se îndreptau către Cetatea Albă, cât și despre locurile unde se aflau străjile stăpânirii.

Tătarii nu erau singurii care tâlhăreau la drumul mare, alte bande de lotri formate din moldoveni sau din ruși din părțile Crimeei urmăreau carele încărcate cu marfă care mergeau spre Chilia sau spre Brașov, iar în părțile învecinate din Podolia, Galiția și Lituania bieții negustori se trezeau deseori cu lotri ruși, litvani și chiar leși care veneau peste ei și îi goleau de avere deseori înainte de a mai ajunge cu ea în Moldova. Tâlhăria era o ocupație la îndemâna celor cărora le-a ajuns cuțitul la os, între ei fiind întâlniți oșteni lăsați la vatră și neplătiți, țărani care și-au arvunit pământul și se trezeau că nu mai au din ce trăi, sau cei rămași fără familii și case din cauza jafurilor tot mai multe care se abăteau prin toată Moldova în acele vremuri tulburi care au urmat după moartea lui Alexandru cel Bun.

Dar nu numai cei sărmani și obidiți umflau cetele lotrilor care se hrăneau de pe urma tâlhăriilor săvârșite, de vremurile grele și starea de nesiguranță determinată de mult prea desele lupte interne și schimbări de domni ce au avut loc în Țara Moldovei după ce a murit Alexandru cel Bun. De situația creată au încercat să profite și oameni cu stare care căutau tot felul de viclesuguri, căi și metode să-și umfle buzunarele, unii trăind chiar de pe urma tâlharilor. Între ei erau și frații Senarega care și-au făcut ceva avere în Republica Genova, reușind să cumpere de la tătari un frumos castel aflat la gurile Nistrului, ceva mai sus de Cetatea Albă. Adaptându-se cu ușurință la situația din regiune, ei au intrat în legătură cu cea mai puternică bandă de lotri tătari care venea de peste Nistru, de la care răscumpărau prinșii la un preț cât mai mic, ca apoi să obțină pe ei sume de câteva ori mai mari drept răscumpărare pe care o pretindeau pentru a le da drumul. În afara negoțului cu oameni, genovezii din castelul Lerici le mai vindeau tâlharilor și informații cu privire la cei care urmau să călătorească pe drumul ce trecea prin apropiere. Pentru ei erau ușor de obținut astfel de informații, mai ales la mesele oferite dinadins unor negustori sau altor persoane suspuse care le călcau casa, care spuneau vrute și nevrute la un pahar de vin bun.

Era în luna lui florar din anul 6963 de la Facerea Lumii... (Anul Domnului 1455).

Parcă dinadins trimisă de Domnul pentru a nu-i lăsa să pornească la drum pe călătorii care au tras la hanul „*La voinicul din pădure*”, furtuna buclucașă continuă să-și facă mendrele și după ceasurile când Soarele a deschis ochii și a înhămat caii săi de foc, pregătindu-se pentru un nou drum pe bolta înstelată a Pământului. Numele hanului nu a fost dat la întâmplare, acesta fiind construit la marginea de miazănoapte a târgului Lăpușna, dincolo de care străjuia semeață o întinsă pădure de fagi și

stejari care își înfigeau frunțile în soare, parcă dinadins să-l țină la taifas.

Clădit din bârne groase luate din pădure și lucrat cu grijă de meșteri pricepuți, hanul a rezistat bine la furtună, astfel că în pofida vântului năprasnic care l-a lovit cu furie, nicio șindrilă nu s-a urnit de pe acoperiș. Carele călătorilor erau și ele neatînse, fiind bine protejate în curtea împrejmuită a hanului, iar caii adăpostiți în grajdurile aflate în spatele curții erau prea trudiți după o zi lungă de mers să mai simtă prigoana furtunii.

– Să mai îngăduim o noapte la han, moșule, să se liniștească urgia de afară, îi propune stăpânului convoiului un tânăr aflat cam la treizeci de ani, după ce s-au trezit cu toții și s-au adunat să ia o gustare în trapeza spațioasă aflată la parter. Numai bine dăm mai târziu o raită prin târg, poate găsim câte ceva și pentru noi... Gurile rele grăiesc că fetele din Lăpușna sunt tare frumoase și iubărețe... Nu poți ști de unde sare iepurele și scap de gura mamei care mă ceartă toată ziua că nu mă însor.

– O veni ea și vreme însurătoarei, nepoate, că de povara asta nu scapă nimeni în viață decât dacă îi prost ori se călugărește. După cum o știu eu pe Maria, nu îi arde ei atâta de noră, cât își dorește nepoți, să aibă ce legăna, râde cu poftă boierul care se apropia de cincizeci de ani. Dacă ea a îmbătrânit și nu mai poate face, să se bucure barem de copiii feciorului, că de asta i-a hărăzit bunul Dumnezeu unul. Alții nu s-a mai încumetat să facă, ori n-a avut cu cine, dacă frate-meu Hodor era mereu pe drumuri, râde și mai abitir stăpânul convoiului. C-așa-i soarta noastră, a neguțătorilor, alergăm pe toate coclaurile să agonisim ca albinuțele, iar muierile noastre irosesc acasă, ba te mai poți trezi și cu plozii altuia în ograda ta, continuă să se veselească boierul, semn că a dormit bine peste noapte.

– Lasă, moșule, nu-s toate așa de cernite după cum povestește Domnia Ta, râde și tânărul, arătând că a înțeles aluzia. Maică-mea e femeie credincioasă, nu i-ar face una ca asta tatei. Iar pentru mătușica bag mâna în foc...

– Să nu faci niciodată treaba asta, Mihai, se încruntă dintr-odată boierul. Să nu te pui chezaș pentru altul oricâtă încredere ai avea în el și oricât ți-ar fi de apropiat. Bătând atâtea drumuri în lung și în lat, m-am lămurit că tot omul e curvă, azi te strânge la piept și ar face orice pentru tine, ca mâine să-ți taie beregata fără să clipească. De multe ori nu am încredere nici în mine, parcă pot ști când vine necuratul și îmi tulbură mințile? Cât despre furtună văd că s-a mai potolit, bine că ce a fost mai rău s-a petrecut noaptea și acum ne lasă să ne vedem de drum. Aș mai fi rămas bucuros o zi să-ți fac hatârul dar mă grăbesc să ajung la Cetatea Albă că am o treabă de gătit și nu aș vrea să mă întârzi mult. După aceea vom avea vreme să venim la Lăpușna, dacă ți-ai pus în gând să te însori pe aici, râde din nou boierul. Numai să-mi spui și mie cine este aleasa, să nu dai peste vreo vară dreaptă și să te pui rău cu biserica, c-apoi toate apele Nistrului nu te mai spală.

– După cum văz, eu grăiesc serios iar Domnia Ta îți râzi de mine! Ce să caute verele mele aici în Lăpușna? Din câte știu, le-am lăsat acasă, în Țara Leșească... Până și moșul Duma trăiește la Snyatin.

– Nu de acelea ți-am spus, nepoate, de ele se grijește nevasta mea, că de asta îi duc bani acasă. Le pregătește zestre și le caută ibovnici potriviți, asta e treaba ei acum, dacă eu sunt mai mult pe drumuri.

– Atunci a fost numai așa, o glumă, să mă aburești și să uit de altele? Întreabă nedumerit Mihai.

– Mă știi chiar așa de mincinos, nepoate? râde iar cu poftă boierul. Numai că, în tinerețe, moșul tău a fost o țără de crai, după cum spun și gurile rele. Poposeam des în târg la

Lăpușna și de, ca tot feciorul care umblă dezlegat, am avut și niște mândruțe pe aici. Cum n-am păstrat legătura cu ele, nu știu ce s-o mai fi întâmplat de atunci. De una am primit vorbă că a rămas borțoașă, ar fi vrut săraca să mă însor cu ea.

– Fata a vrut să-ți dea o veste bună, moșule...

– Așa s-o fi gândit în sinea ei. Dar bată-mă norocul să mă bată dacă te mint cu ceva, nepoate... Tocmai atunci am cunoscut-o pe nevastă-mea și cum îmi sfârâiau călcâiele după ea, am uitat de toate cele de dinainte și de atunci m-am cumițit și m-am făcut gospodar la casa mea.

– Parcă o văd cât o fi suferit săraca femeie, oftează tânărul. N-am știut că moșul meu a fost așa un crai de mare... Acum te aud povestind pentru prima oară din astea...

– D-apoi când aveam să-ți povestesc, nepoate, când mereu eram prinși cu treaba? S-a nimerit că ai adus vorba de fetele frumoase din Lăpușna, iar asta mi-a trezit o samă de amintiri din tinerețile mele care erau tănuite adânc în sufletul meu. Tu ai găsit cheia potrivită să-i descui ușile, să iasă afară. Să nu crezi că nu am și regrete, oftează acum și boierul. După ce m-am așezat la casa mea mi-am adus aminte de fată. Odată, pe când am mai trecut prin târg, că n-ai cum să-l ocolești oricât ai vrea, că numai pe aici duc drumurile noastre negustorești care fac legătura între Liov și Cetatea Albă, am trimis pe cineva în mare taină să-i ducă o pungă de bani din partea mea.

– Măcar așa ai mai ogoit-o și i-ai dat ajutor să crească copilul...

– Crezi că a primit-o, nepoate? A aruncat-o cât acolo și a prins a batjocori. Bine că n-am fost eu de față că mă lua la păruit de nu mai rămâneam cu fir de păr pe cap! Iar din acea zi am făcut definitiv uitate toate fetele frumoase pe care le-am cunoscut în Lăpușna.

– Văd că slugile de la han au scos caii din grajduri și îi pregătesc pentru drum.

– Până își termină ei treaba numai bine luăm o gustare, ș-apoi ne-om porni mai departe. Chiar dacă ne-am întârziat câteva ceasuri, la noapte poposim în Tighina iar mâine către seară ajungem la Moncastro, cum îi spuneau cândva genevezii...

– Atunci de ce îi spune acum Cetatea Albă?

– Noi îi spunem așa, că ceilalți o numesc în fel și chip. Grecii își mai aduc aminte de vremurile vechi când erau ei stăpâni și îi spuneau Tyras... pe limba turcilor este Akkerman, iar pentru genezezi și venețieni a rămas Moncastro. Ai noștri îi spun Cetatea Albă din cauza pietrei din care s-au clădit zidurile vechii Citadele. Pesemne că a fost adusă de dincolo de Dunăre, acolo întâlnești munți albi ca varul, de zici că ninge și vara peste ei.

– Ce frumos povestești, moșule! Ai fost prin locurile acelea? Ai văzut munții aceia de zăpadă cu ochii tăi?

– Sigur că da, nepoate. Pe câte coclauri n-am mai umblat. Cum altfel ți-aș fi povestit despre ei?

– Trebuie să merg și eu să-i văd odată. Tare frumoși trebuie să fie...

– Ce mare lucru, nepoate? Dacă vom mai avea de stat la Cetatea Albă, câtu-i de făcut un drum dincolo de marele fluviu? Poate te însoțesc chiar eu săptămâna ce vine, că tot mai aveam niște treburi de aranjat cu pașalele turcești de peste Dunăre.

– Convoiul e pregătit pentru drum, Domnia Ta! vine hangiu cu plecăciuni înaintea boierului.

– Îți mulțumesc pentru găzduire, Scofală! îl bate boierul pe umăr, după care bagă mâna la brâu și scoate o pungă de bani pe care i-o întinde hangiuului.

– Bogdaproste, Domnia Ta! Domnul să te binecuvânteze și să-ți vegheze pașii pe unde mergi! Răspunde hangiuul după ce sărută mâna boierului, apoi bagă punga de galbeni la sân fără s-o mai deschidă și să numere. Boierul era musafir vechi la el și totdeauna s-a arătat milostiv. De obicei, când îi mergeau treburile bine îi lăsa încă pe atâta cât ar fi plătit un altul în locul

lui. Rar om cumsecade cum era boierul, mai toți ceilalți se căutau și pentru un gros prin buzunare, numai să nu trebuiască să plătească ceva în plus. Că omul cu câtu-i mai bogat, cu atât îi tremură mai abitir punga...

– Să vină la mine buciumașul! poruncește boierul, să fie auzit de toți. Mitruț, băiete! Unde te-ai ascuns, pui de muiere, că atunci când are omul nevoie de tine nu ești de găsit? Doar nu-i fi intrat în gaură de șarpe?

– Aicea-s, stăpâne! Înapoia Domniei Tale! Doar nu mă știți de azi de ieri? Cât va trăi, Mitruț n-o să vă părească niciodată! O să vă fiu ca o umbră, oriunde îți merge!

– Așa să faci Mitruț, că fără tine îs pierdut cu totul! Cine mai pune în mișcare convoiul? Numai tu știi toate sunetele acelea ciudate de bucium după care fiecare își face treaba. Eu numai mă urc pe cal sau în trăsură și toate celelalte se pun în mișcare după muzica frumoasă a lui Mitruț. Hai, sună odată, plecarea, să pornim la drum! Rămâi cu bine, Scofală, prietene. O să ne vedem din nou când m-oi întoarce în Țara Leșească. Pesemne că va dura o săptămână sau două...

– Te aștept, conașule, la fel ca acum, răspunde hangiul făcând din nou nenumărate plecăciuni. Numai să trimiți dinainte pe cineva să-mi dea de veste. Oricine ar veni, poate să fie și Vodă, pe nimeni altul n-o să primesc în han decât doar pe Domnia Ta.

– Așa să faci, prietene, că la tine mă simt bine totdeauna. La întoarcere n-o să mai fiu pe fugă ca acum și o să rămân câteva zile, să-i fac pe plac poznașului de nepot, poate își găsește și el o lăpușneancă să-i fie pe plac și să se însoare.

– Târgul Lăpușna e renumit pentru fete frumoase. Până și măritul Voievod Alexandru, Domnul să-l hodinească, avea aici o hangiță văduvă la care trăgea când mergea la Hotin...

– Asta spunea și feciorul ăsta, că e cam tomnatic săracul, dacă n-a apucat să se însoare la vreme. Numai că i-am cam

stricat eu planurile și nu pot să mai rămân câteva zile, că mă grăbesc să rezolv niște treburi. Dar i-am promis că ne vom întoarce. Până atunci, fă bine și scormonește pe la toate casele de gospodari poate îi găsi o fată de măritat, să fie bună pentru el. Numai să ai grijă să nu fi ieșit vorbe în târg despre ea și să fie frumoasă, să-i placă lui Mihai.

– Până vă întoarceți găsesc zece fete, nu una. Să aibă conașul de unde alege...

– Așa să faci, Scofală. Domnul fie cu tine!

– Domnul să vă călăuzească pașii și să vă ferească de rele!

După ce s-au mai îndepărtat de hangiu, Mihai îl întrebă curios pe boier:

– Ce nume mai e și acesta, moșule? Chiar Scofală îi zice hangifului?

– Este o poreclă, nepoate. I se trage din tinerețe. La orice era întreat el răspundea *ce mare scofală*, și așa i s-a dus vorba... Acum mai bine îți înghite limba decât să mai pronunțe acel cuvânt rușinos. Dar, cu toate astea, porecla i-a rămas și el știe asta. Pe mine nu se supără, dar nu știu ce face cu alții, râde cu poftă boierul. Mie mi-i drag să-i spun așa, nici nu mai știu care îi este numele adevărat...

– Că multe mai am de învățat cât stau pe lângă Domnia Ta... oftează din nou Mihai. Tata nu a grăit niciodată așa cu mine, de felul lui e tare ursuz, de parcă nu ați fi frați după aceeași mamă și tată.

– De asta te-a și trimis maică-ta cu mine. S-o fi gândit, săraca de ea, că poate așa îți mai deschid ochii și o să te deprinzi cu lumea și cine știe, poate îți găsești și tu muiere... Dacă am grăit cu hangiu, treaba e ca și rezolvată, băiete. Numai să ajungem din nou în Lăpușna, că după aceea parcă văd că punem de nuntă, râde din nou stăpânul carelor care scârțâiau din încheieturi de oboseală, cu toate că erau trase de câte doisprezece armăsari aprigi fiecare.

Din Lăpușna drumul se bifurca în mai multe direcții. Către miazăzi unul din ele ducea spre Chilia, important port aflat la vărsarea Dunării în Marea Neagră, prin care treceau mărfuri aduse din toată părțile lumii, de la mătasurile spumoase care le încântau mai ales pe domnițe la tot felul de mirodenii care veneau din Orient, ca brașovenii să vândă stofe, postavuri și îmbrăcăminte din Regatul Ungariei și orașele hanseatice, altele proveneau din îndepărtata Anglie și chiar din ținuturile tătărăști. În afara cruzimii prin care se remarcă unii dintre ei, tătarii erau cunoscuți ca buni negustori, fiind renumiți pentru gustul lor rafinat în alegerea mărfurilor și negocierea prețului. Tot tătarii erau cei mai rafinați negustori de carne vie, negustorii lor vindeau în târg la Caffa de la copii și tineri buni de oaste sau de muncă, la fete frumoase pentru bordelurile Apusului sau haremul sultanului și altor principii din lume care întrețineau o curte somptuoasă.

Nu lipseau uneltele făcute din lemn sau din tot felul de metale, armele provenite din republicile italiene dar și din părțile nordice ale Europei, covoarele țesute în îndepărtata Persie, măslinile grecești, rahatul turcesc, piper, scorțișoară și tot felul de alte bunătăți de care Europa nu s-ar fi bucurat fără acel schimb periculos de mărfuri în care negustorii își puneau deseori viața în pericol pentru un câștig mai mare sau mai mic, pe care deseori trebuiau să-l sacrifice pentru a plăti mercenari care să-i apere de lotri. O meserie pe cât de frumoasă, pe atâta și de periculoasă, de aceea mulți o evitau, numai cei care puneau suflet în ea reușeau să reziste, deseori cu prețul vieții. Dar ce însemna viața în acele vremuri tulburi? Un fir de nisip de pe malul mării pe care oricând îl puteau lua apele furioase când se isca o furtună mai mare. Până și cele mai îndepărtate erau primejduite de valurile înalte care loveau cu putere țărâmul vrând parcă să rupă din el ca niște fiare. Tot ce întâlneau în cale era